

застосовні заходи процесуального примусу до таких учасників, розширення суддівської дискреції, роз'яснень вищих судових інстанцій 2) заходи припинення, якими в більшій мірі є заходи процесуального примусу; 3) заходи притягнення до відповідальності, як правило штрафи та збільшення сум відшкодування судових витрат за зловживання процесуальними правами» [4, с.152].

В підсумку слід зазначити, що зловживання процесуальними правами як категорія адміністративного судочинства по своїй сутті є діяльністю учасників судового процесу, що спрямована на затягування судового процесу та здійснення інших дій, що порушують принципи адміністративного судочинства. Зловживання процесуальним правом встановлюється адміністративним судом, наслідком чого може бути застосування заходів процесуального примусу, передбачених ст. 144–149 КАС України. За відсутності формальних ознак порушення конкретних положень КАС України метою зловживання процесуальними правами є отримання певної вигоди, більшої, ніж за умови їх добросовісного використання, а наслідками є заподіяння шкоди суспільним або особистим інтересам інших осіб.

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII Відомості Верховної Ради. 2017. № 48, ст.436.

2. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення порядку розгляду судових справ: Закон України від 15 січня 2020 року № 460-IX. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 29. ст.194.

3. Рішення №814/218/14 Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 13.03.2019 року. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_kas_vp_vid_13_03_2019_roku_u_spravi_814_218_14 (дата звернення 03.03.2023).

4. Поліщук В.Ю. Механізм запобігання та протидії зловживанню процесуальними правами в адміністративному судочинстві. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2020. № 47. Т. 1. 147–152.

УДК 347.919.8

DOI: 10.31733/17-03-2023-682-683

В. РЕПАЛЮК

аспірант Київського університету права
Національної академії наук України

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ: ПРАКТИКА ЄС

Важливою й актуальною проблемою дослідження даної теми є функціонування і вдосконалення трудового законодавства у сфері відповідальності найманих працівників у контексті уніфікації національного законодавства із законодавством ЄС та практикою його застосування.

Окремі питання дисциплінарної відповідальності у своїх наукових доробках висвітлили: С.В. Венедіктов, М.О. Дей, С.І. Кожушко, Д.П. Полівчук, В.В. Серeda, Н.М. Хуторян, В.І. Щербина, О.М. Ярошенко та інші.

Доцільно зазначити, що аналіз зарубіжного законодавства про дисциплінарну відповідальність та практики його застосування дозволяє виявити фундаментальні змістовні відмінності в нормативно-правовому регулюванні правовідносин дисципліни праці [1], і на цій підставі окреслити існуючі законодавчі прогалини в національному законодавстві. У цьому аспекті правовий досвід Французької Республіки, як «колиски» зародження трудових прав, уявляється обґрунтованим. У межах цього дослідження, доцільно звернути увагу на розуміння відповідальності державних службовців Франції щодо процесуальної форми.

Так, основи дисциплінарної відповідальності державних службовців Франції визначають: Конституція Французької Республіки від 4 жовтня 1958 року; Закон Про права і обов'язки державних службовців (Loi № 83-634 du 13 juillet 1983 portant droits et

obligations des fonctionnaires, Version consolidée au 20 juin 2020) № 83-634 від 13 липня 1983 р.; Закон Про статутні положення, щодо територіальної державної служби № 84-53 від 26 січня 1984 р (Loi №84-53 du 26 janvier 1984 portant dispositions statutaires relatives à la fonction publique territoriale, Version consolidée au 08 août 2019); Декрет Про дисциплінарне провадження щодо державних службовців № 84-961 від 25 жовтня 1984 р. (Décret № 84-961 du 25 octobre 1984 relatif à la procédure disciplinaire concernant les fonctionnaires de l'Etat, Version consolidée au 20 juin 2020; Декрет Про дисциплінарну процедуру територіальних посадовців № 89-677 від 18 вересня 1989 р (Décret № 89-677 du 18 septembre 1989 relatif à la procédure disciplinaire applicable aux fonctionnaires territoriaux, Version consolidée au 20 juin 2020) та іншими нормативно-правовими актами.

Так, за невиконання своїх обов'язків державний службовець Франції може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності (стягненню). Закон № 84-53 від 26 січня 1984 р. виділяє чотири групи дисциплінарних стягнень для територіальних службовців (ст.89), зокрема:

- перша група: попередження; тимчасове усунення з посади на строк до трьох днів.
- друга група: виключення з табеля на просування по службі; пониження на посаді на один ступінь; тимчасове усунення з посади на термін від чотирьох до п'ятнадцяти днів;
- третя група: пониження на посаді до нижчестоящого рівня або пониження в класі; тимчасове усунення з посади на термін від шістнадцяти днів до двох років;
- четверта група: звільнення на пенсію (якщо особа прослужила п'ятнадцять років і більше) або позбавлення повноважень (відставка).

Виключення з табеля на просування може бути застосоване в якості додаткової міри до покарання другої і третьої груп.

Дефініція «попередження» передбачає – усні або письмові зауваження, які не заносяться в особисту справу службовця. Окрім попередження, усі стягнення оголошуються постановою.

Дефініція «догана» – більш суворіша міра, ніж попередження, вона заносяться в особисту справу службовця, але не впливає на хід його кар'єри.

У разі тимчасового усунення з посади такий працівник звільняється від служби на термін від одного дня до двадцяти чотирьох місяців. У цей період він не отримує ніякої винагороди (заробітну плату, надбавки). Період усунення не включається в стаж служби такого працівника, що необхідний для підвищення по службі, призначення пенсійного забезпечення.

Тимчасове усунення від посади може супроводжуватися відтермінуванням. А саме пониження на посаді, припускає переведення такого суб'єкта, що містить ознаки трудових відносин, на посаду нижчого рівня, ніж той, який він обіймає. Означена міра дисциплінарного стягнення здійснює достатній вплив на професійний рівень, що обумовлює затримку підвищення.

Підставою дисциплінарної відповідальності державного службовця є дисциплінарний проступок. Зазначимо, що трудове законодавство Франції в частині регулювання праці державних службовців, містить визначення поняття «дисциплінарний проступок». Під цим розуміють «будь-яке порушення, здійснене посадовцем при виконанні їм своїх обов'язків або поза службою» [2].

Таким чином, дисциплінарна відповідальність, у контексті практики ЄС, на прикладі Франції, як стягнення, не тягне за собою кримінальної відповідальності за порушення, яке здійснене державним службовцем. Водночас не карана в дисциплінарному порядку недостатня професійна кваліфікація службовця або проступки, здійснені в стані неосудності або діяння, що підпадають під амністію.

1. Кожушко С. І. Становлення і розвиток законодавства про дисципліну праці України. Право і Безпека. 2005. Т. 4, № 3. С. 117-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2005_4_3_34.

2. La procédure disciplinaire. URL : <https://www.fonction-publique.gouv.fr/la-discipline>, accessed on 19.12.2021.